

» contrahere matrimonium, qui
» non sentiunt se castitatis, etiamsi
» eam voverint, habere donum:
» anathema sit, cum Deus id recte
» petentibus non deneget, nec pa-
» tiatur nos supra id, quod possu-
» mus, tentari. (1. Cor. X. 13.)

Cum vero Clerici et Religiosi de
quibus agimus ad catholicam Eccle-
siam pertineant, bona fides in eis
supponi non potest, sed arrogantia
et incredibilis inobedientia, ex qui-
bus semper haeresis processit. Hinc
existimatio quam habent de valore
matrimonii nihili facienda est, nut-
loque modo illos excusat, non enim
confundi cum bona fide potest.

Ad 4. Cum neque complices,
neque fautores in Piano Capite
excommunicentur, manifestum fit,
Parochum huiusmodi matrimoniis
adsistentem nullam excommuni-
cationem incurrere, quamvis gra-
vissime peccet. Procurator inquit
Schmalzgrueber *loc. cit. num. 118.*,
« per quem contrahitur tale matri-
» monium, non incurrit excommu-

» nicationem istam; uti nec paren-
» tes qui nomine filiorum consen-
» sum in matrimonium expriment;
» imo nec Parochus matrimonio
» tali assistens, et coniugium illud
» ineuntes, quia in dicta Clemen-
» tina soli matrimonium tale ineun-
» tes excommunicantur; isti autem
» non ineunt vere matrimonium,
» sed solum sunt instrumentum
» eorum, qui vere ineunt. Multo
» minus censuram istam contra-
» hunt mandantes, consulentes vel
» adiuvantes ad huiusmodi matri-
» monium ineundum, ob rationem
» allatam. »

Neque excommunicatus haberi
posset Parochus veluti qui partici-
pet *in crimine criminoso*; etenim
contrahentes, ceteris praetermissis,
antea non fuerant a Romano Pon-
tifici nominatim excommunicatione
perculsi, quod necessarium est ad
incurrendam excommunicationem
causa participationis in crimine
criminoso.

De excommunicatione illata in procurantes abortum effectu sequuto.

Antiquum crimen brevi oratione
Pius IX coercere conatus est, dum
sancivit excommunicatione episco-
piscopis reservata muletandos esse
*Procurantes abortum effectu se-
quuto.*

Detestabile crimen gravissimis
verbis poenisque coercere conatus
fuerat Xistus Papa V in Constitu-
tione *Effraenatam* latam die 29
Octobris 1588, in qua homicidii
reos qui immaturos foetus intra
materna viscera adhuc latentes im-
maniter necant proclamavit. Pul-
cherrima est eiusmodi constitutio,
et digna quae referatur, ut etiam
differentiam inter vetus et novum
ius lectores agnoscant, deprehen-
dantque quanta diligentia et rigore
nefarium crimen Romani Pontifices
cohibuerint.

« Effraenatam, inquit Xistus, per-
» ditissimorum hominum contra
» divinae legis praeceptum de non
» occidendo peccandi audaciam at-
» que licentiam, sanctissimis legi-
» bus variisque constitutionibus sae-
» pius repressam animadvertentes;
» cogimur nos quoque, in supre-
» mae iustitiae throno a Domino
» constituti, iustissima ratione sua-
» dente, vetera iura partim inno-
» vando, partim ampliando, eo-
» rum etiam immanitatem, pari

» poena proposita, coercere, qui
» immaturos foetus intra materna
» viscera adhuc latentes crudelis-
» sime necare non verentur. Quis
» enim non detestetur tam exe-
» crandum facinus, per quod ne-
» dum corporum, sed quod gravius
» est, etiam animarum certa iactura
» sequitur? Quis non gravissimis
» suppliciis damnet illius impieta-
» tem qui animam Dei imagine
» insignitam pro qua redimenda
» Christus Dominus Noster precio-
» sum sanguinem fudit, aeternae
» capacem beatitudinis, et ad con-
» sortium Angelorum destinata,
» a beata Dei visione exclusit, re-
» parationem coelestium sedium,
» quantum in ipso fuit, impedi-
» vit, Deo servitium suae creatu-
» rae ademit? Qui liberos prius
» vita privavit, quam illi a natura
» propriam lucem accipere, aut se
» materni custodia corporis ab effe-
» rata saevitia tegere potuerint?
» Quis non abhorreat libidinosam
» impiorum hominum crudelitatem
» vel crudelem libidinem, quae
» eo usque processit ut etiam ve-
» nena procuret ad conceptos
» foetus intra viscera extinguendos
» et fundendos, etiam suam pro-
» lem prius interire quam vivere,
» aut si iam vivebat, occidi ante-

» quam nasci nefario scelere mo-
 » liendo? Quis denique non damnet
 » gravissimis suppliciis illorum sce-
 » lera, qui venenis, potionibus, ac
 » maleficiis mulieribus sterilitatem
 » inducunt, aut ne concipiant nec pa-
 » riant maleficis medicamentis impe-
 » diunt? *Maleficos*, inquit Dominus
 » ad Moysen, *non patieris vivere*. Ni-
 » mis enim impudenter contra Dei
 » voluntatem se opponunt, qui, ut
 » s. Hieronymus ait, dum natura re-
 » cipit semen, receptum confovet,
 » confotum incorporatum in membra
 » distinguit, dum inter ventris an-
 » gustias Dei manus semper ope-
 » ratur, idemque corporis creator
 » et animae est, impie despicit ho-
 » nitatem figuli, id est, Dei, qui
 » hominem plasmavit, fecit ut
 » voluit; siquidem ut sanctus te-
 » statur Ambrosius, non mediocre
 » munus est Dei dare liberos pro-
 » pagatores generis. Divinum do-
 » num est foecunditas parientis, eo-
 » demque tempore diro hoc flagi-
 » tio privantur liberis parentes qui
 » generaverant, vita filii qui ge-
 » nerati sunt, matres coniugii prae-
 » miis, terra quae ab his cole-
 » retur, mundus qui ab eisdem
 » cognosceretur, Ecclesia quae de-
 » votae numero plebis aucta gau-
 » deret. Unde non immerito sexta
 » Synodo Constantinopolitana (an-
 » no 680-681) sancitum est, ut
 » personae quae dant abortionem
 » cientia medicamenta, et quae

» foetus necantia venena accipiunt,
 » homicidae poenis subiiciantur
 » sed et veteri Concilio Ilerdensi
 » (anno 524) cautum est, ut qui
 » conceptos ex adulterio foetus ne-
 » care studuerint, vel in ventribus
 » matrum potionibus aliquibus colli-
 » serint, si postea poenitentes ad
 » Ecclesiae mansuetudinem recur-
 » rant, omni tempore vitae suae
 » fletibus et humilitati insistant; si
 » vero clerici fuerint, officium mi-
 » nistrandi eis recuperare non li-
 » ceat, (1) omnesque tam ecclesia-
 » sticae quam profanae leges gra-
 » vibus poenis afficiunt eos qui in
 » « utero matris puerperium interi-
 » mi, aut ne mulieres concipiant,
 » sive ut conceptos foetus eiciant,
 » nefarie machinantur.

« §. Nos igitur, post repressam
 » eorum temeritatem, qui matri-
 » monii iura violare, et quantum
 » in ipsis est vinculum indissolu-
 » bile dissolvere praesumunt, quive
 » turpioribus quibusdam incestis se
 » inquinare non erubescunt, hoc
 » quoque malum, quantum viribus
 » nobis a Domino traditis contem-
 » dere possumus, nostris potissi-
 » mum temporibus exterminare vo-
 » lentes: omnes et quoscumque,
 » tam viros quam mulieres, cuius-
 » cumque status, gradus, ordinis
 » ac conditionis, etiam clericos sae-
 » culares, vel cuiusvis Ordinis re-
 » gulares, quavis dignitate et prae-
 » eminentia ecclesiastica vel munda-

(1) Sunt verba ipsius Canonis quamvis integre non relati.

» na fulgentes, qui de cetero per se,
 » aut interpositas personas abortus
 » seu foetus immaturi, tam ani-
 » mati, quam etiam inanimati, for-
 » mati vel informis eiectionem pro-
 » curaverint percussioneibus, vene-
 » nis, medicamentis, potionibus,
 » oneribus, laboribusque mulieri
 » praegnantis impositis, ac aliis etiam
 » incognitis vel maxime exquisitis
 » rationibus, ita ut reipsa abortus
 » inde secutus fuerit, ac etiam prae-
 » gnantes ipsas mulieres, quae scien-
 » ter praemissa fecerint, poenas,
 » tam divino, quam humano iure,
 » tum per canonicas sanctiones et
 » apostolicas constitutiones quam
 » civilia iura adversus veros ho-
 » micidas, qui homicidium volun-
 » tarium actu et reipsa patraverint,
 » propositas et inflictas (quorum
 » omnium tenores his nostris lit-
 » teris pro expressis et ad verbum
 » insertis habemus) eo ipso incur-
 » rere, hac nostra perpetuo valitura
 » constitutione statuimus et ordi-
 » namus, ipsasque poenas, leges
 » et constitutiones ad casus prae-
 » fatos extendimus. (1).

» § 2. Eos vero qui clerici
 » fuerint, omni privilegio clericali,
 » officiis, dignitatibus et beneficiis

(1) In eiusmodi lege ferenda primus non fuit Xistus V. Etenim in Concilio Wormatiensi sub Hadriano II, an. 868, cap. 35 sancitum fuit: Mulieres quae ante temporis plenitudinem conceptos utero infantes voluntate excutiunt, ut homicidae procul dubio indicandae sunt.

(2) Sess. XIV de Reform. cap. 7. « Qui sua voluntate homicidium perpetra-
 » verit, etiamsi crimen occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoveri
 » possit, nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant ani-
 » marum, conferre liceat, sed omni ordine ac beneficio et officio ecclesiastico per-
 » petuo careat. »

» ecclesiasticis, quae sic vacatura
 » nostrae et Sedis Apostolicae dis-
 » positioni perpetuo reservamus,
 » ipso facto privamus, et in futu-
 » rum inhabiles ad ea suscipienda
 » decernimus, adeo ut illi qui hoc
 » delictum commiserint, non secus
 » atque ii qui sua voluntate homici-
 » dium perpetraverint, iuxta Con-
 » cilio Tridentini decreta (2) etiamsi
 » crimen id nec ordine iudicia-
 » rio probatum, nec alia ratione
 » publicum, sed occultum, fuerit,
 » ad sacros ordines promoveri, aut
 » in susceptis ordinibus ministrare
 » nullo modo possint, nec illis ali-
 » qua ecclesiastica beneficia, etiamsi
 » curam non habeant animarum,
 » conferri liceat, sed omni ordine
 » ac beneficio et officio perpetuo
 » careant.

» § 3. Nec non et illos qui cle-
 » rici non fuerint et talia perpe-
 » traverint, non solum poenas in-
 » currere supra narratas, sed etiam
 » inhabiles ad ordines et alia prae-
 » dicta decernimus et declaramus.

» § 4. Volentes quod hi qui foro
 » ecclesiastico subiecti, ut praefer-
 » tur, deliquisse comperti fuerint,
 » per iudicem ecclesiasticum de-
 » positi et degradati, curiae et po-

» testati saeculari tradantur, quae
» de eis illud capiat supplicium,
» quod contra laicos vere homici-
» das per divinas leges ac civilia
» iura est dispositum.

» §. 5. Praeterea eisdem poenis
» teneri omnino statuimus eos qui
» sterilitatis potiones ac venena
» mulieribus propinaverint, et quo-
» minus foetum concipiant impe-
» dimentum praestiterint, ac ea
» facienda et exequenda curave-
» rint, sive quocumque modo in
» his consuluerint, ac mulieres
» ipsas quae eadem pocula sponte
» ac scientes sumpserint.

» §. 6. Quocirca mandamus uni-
» versis et singulis iudicibus ordi-
» nariis et delegatis tam ecclesia-
» sticis quam saecularibus, quibus
» contra criminum reos, etiam quoad
» causas huiusmodi, de iure vel
» ratione delicti aut personarum,
» legitime competet iurisdictio,
» ita tamen ut praeventioni locus
» est, ut in his delictis, quae ut
» plurimum in occulto perpetrantur,
» contra quoscumque, non solum
» per accusationem et declarationem,
» verum etiam per inquisitionem ac
» simplicem denunciationem procedant,
» ac ad illa probanda testes alias de
» iure inhabiles eorumdem tamen
» iudicum arbitrio, habita ratione
» personarum, causarum et qualita-
» tum illarum ac circumstantiarum
» quarumcumque, admittant, ac in
» eos qui culpabiles fuerint, prout
» per nos sancitum est, demum animadvertant.

» §. 7. Insuper, ut immanissimi
» huius delicti gravitati, non solum
» temporalibus, verum etiam spiri-
» tualibus poenis prospiciamus
» ac provideamus, omnes et singu-
» los cuiuscumque status, gradus,
» Ordinis vel conditionis existentes,
» tam laicos quam clericos, saecu-
» lares, et cuiuscumque Ordinis
» Regulares, nec non mulieres sae-
» culares vel quemcumque Ordinem
» professos, qui vel quae, vel
» uti principales vel ut sociae con-
» sciaeve ad tale facinus commit-
» tendum opem, consilium, favorem,
» potionem, vel alia cuiuscumque
» generis medicamenta scienter
» dederint, ac etiam scribendo
» literas (privatas vel apertas),
» vel alias verbis aut signis iu-
» verint aut consuluerint, ultra
» supradictas poenas, ipso facto
» ex nunc prout ex tunc excommuni-
» catos declaramus.

» §. 3. Decernentes ac decla-
» rantes quod per quaecumque iu-
» bilaea et indulgentias per nos et
» successores nostros, etiam anno
» iubilaei aut alio quovis tempore,
» etiam cruciatae sanctae, iubilaei
» vel quovis alio titulo concessas
» et concedendas, nec non per
» quascumque literas apostolicas
» quibusvis principibus, seu ad eorum
» instantiam per nos et successores
» nostros pariter concessas et
» concedendas, ac etiam vigore
» privilegiorum, Mare magnum, vel
» alias quomodolibet nuncupatorum
» quibusvis Congregationibus regu-

» larium aut Episcopis vigore Con-
» cillii Tridentini, vel alias per nos
» et praedecessores nostros quomodocumque
» concessorum vel in futurum concedendorum,
» nec personae sic, ut praefertur,
» delinquentes excommunicatae,
» praeterquam in mortis articulo
» absolvi valeant; nec cum iis clericis,
» qui huiusmodi delicta perpetraverint,
» etiamsi eorum crimen occultum fuerit,
» super irregularitate praemissorum
» occasione contracta, nec per locorum
» Ordinarios nec per alios quavis
» auctoritate fungentes, quam per nos
» et Romanos Pontifices nostros
» successores, et tunc non nisi
» urgentissimis de causis dispensari
» possit. Ac tam absolventi quam
» dispensandi facultatem huiusmodi
» etiam quoad forum conscientiae
» in casibus superius expressis, nobis
» et successoribus nostris dumtaxat
» reservamus, etc. »

Datum die 29 Octobris 1588.

Relatam Constitutionem quae
» Xisti V indolem ingeniumque
» demonstrat brevi oratione contrahentes,
» reperiemus.

1. Xistum Papam aborti reos
» uti veros homicidas iudicasse, eisque
» applicasse poenas contra homicidas
» voluntarios statutas.

2. Inter foetum animatum vel
» inanimatum relate ad poenas incur-
» rendas nihil distinxisse.

3. Laicos spe privasse ad cle-
» ricales ordines ascensus.

4. Clericus vero tum quibusli-

bet beneficiis, Officiis atque privi-
» legiis privasse; tum illos inhabiles
» ad illa obtinenda decrevisse, demum
» brachio saeculari tradidisse ut poenas
» contra homicidas voluntarios latas
» subirent.

5. Iisdem poenis teneri utrius-
» que sexus complices quoslibet, etiam
» illos qui ad sterilitatem inducendam
» potiones et medicamenta mulieribus
» praebuerint, ac ipsas mulieres illa
» sponte ac scienter sumentes.

6. Omnes sive principales sive
» complices cuiusvis ordinis aut di-
» gnitatis excommunicatione mulctari
» Romano Pontifici specialiter reser-
» vata, a qua nemo absolvere proinde
» posset nisi in mortis articulo,
» non autem occasione sive Iubilaei,
» sive Indulgentiarum quamrumlibet
» concessione.

7. Ecclesiasticos autem praeter
» excommunicationem etiam irregulari-
» tatem incurrere, a qua unus
» Romanus Pontifex dispensare posset.

Eiusmodi Canonum rigore pu-
» tavit Xistus V se refranare posse
» immaturorum foetuum abiectioes,
» quae quo frequentior impudicitia
» est, eo frequentius contingunt. Ve-
» rum eum fefellit opinio. Cum enim
» saeculo XVI luxuria quodammodo
» grassaretur, atque admodum cor-
» rupti hominum mores essent, sur-
» tivae conceptiones multiplicabantur,
» et cum dedecore mulieres affici
» nollent, quod semper abortis
» causam dedit, fiebat ut conceptos
» foetus deicerent, poenas latas se-
» creto adhibito se evadere posse spe-

rantes, atque de cetero in peccatis sordescabant, cum et absolutio criminis difficilior esset, atque timore ne detegerentur absolutione neque fortasse peterent; Ecclesiastici vero qui tanto crimine sese foedaverant, ne officia et beneficia deserere cogerentur, ut alios timores praetermittamus, sacrilegia multiplicarent. Id cum ad aures Gregorii XIV perlatum fuisset, Constitutionem Xisti X temperandam esse statuit, lata lege, quae incipit *Sedes Apostolica*, sub die 31 Maii 1591. In ea porro manifeste affirmat, ex rigido remedio praedecessoris sui eam animabus utilitatem non derivasse, quae sperabatur, aucta immo crimina et perditionem « §. 2. Cum » igitur postmodum experientia docuerit, ex remedio huiusmodi, » non eam quae sperabatur utilitatem et fructam provenisse, verum potius multis Satanae malitia ad peccandum inductis, difficiliori, ob soli Sedi Apostolicae reservatam absolvendi facultatem, » reddito ad poenitentiam aditu, » eos a nefariis huiusmodi flagitiis » perpetrands non solum non retraxisse, sed etiam plurimorum, » sacrilegiorum gravissimorumque » peccatorum occasionem dedisse; » nos propterea animadvertentes, » gladium ecclesiasticae disciplinae, » praesertim quoad censuras et » poenas spirituales, ita exercendum esse ut ad medicinam tendat, non ad perniciem anima-

(1) Haec iusta sententiam scholasticorum prolata sunt; nunc non sunt attendenda.

» rum » hinc statuit, ut peccatum et excommunicatio de cetero non esset Romano Pontifici reservata, sed a quolibet Sacerdote seculari vel regulari ad Christifidelium confessiones audiendas adprobato, et ad casus hos specialiter absolvendos ab Episcopis deputato posset absolvi. « Constitutionem praedictam sic duximus moderandam, » ut a peccato et excommunicatione » contra personas ibi expressas lata, » tam quoad eos qui hactenus deliquerunt, quam quoad illos qui » post nostram constitutionem in » eisdem casibus deliquerint, quilibet Presbyter tam saecularis, » quam cuiusvis Ordinis regularis, » ad Christifidelium confessiones audiendas, et ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam et liberam in » foro conscientiae tantum absolvi vendi habeat facultatem, eadem prorsus quam idem Xistus praedecessor sibi ac suis successoribus reservavit. »

Poenas vero indictas a Xisto in procurantes abortum foetus inanimati, aut in exhibentes mulieribus, aut sumentes venena sterilitatis, reduxit Gregorius XIV ad tramites iuris communis, et Tridentini Concilii dispositionem, quin de cetero haberentur aut excommunicati, aut veri nominis homicidae. « Quo vero » ad poenas procurantium abortum » foetus inanimis (1), aut exhibitum mulieribus, vel sumentium

» venena sterilitatis, aut quocumque modo auxilium vel consilium eis dantium, in praedicta constitutione contentas, constitutionem praefatam, in ea parte ubi de his agit, ad terminos iuris communis ac sacrorum Canonum et Concilii Tridentini dispositionem, » auctoritate apostolica, tenore praesentium, tam quoad praeterita quam quoad futura, perpetuo reducimus, perinde ac si eadem constitutio in huiusmodi parte numquam emanasset. »

Ne vero lata a Xisto V Constitutio dubium aliquod inferret, pronunciat, eam quidem in suo robore permanere quoad reliqua omnia, non autem quoad ea quibus per Constitutionem a se latam ipse derogaverat. « Non obstantibus eadem praedecessoris nostri constitutione, quam quoad reliqua omnia, praeter contenta in hac nostra Constitutione, in suo robore omnino permanere volumus, ceterisque contrariis quibuscumque. »

Ex his apparet, Gregorium XIV in plurimis Xisti sanctionem temperasse, atque praesertim in eo quod statuerit excommunicationem reservatam esse episcopis debere, cum ab iis tantummodo Confessariis absolvi posset qui *ad hos casus specialiter ab Episcopis essent deputati*; tum in eo quod excommunicationem, irregularitatem aliasque

(1) Utilius censentes, ubi nec de homicidio, nec de animato foetu agitur poenas non imponere duriores iis, quae per sacros canones et leges profanas sunt inflictae. § 2.

poenas a Xisto indictas in procurantes abortum foetus sive animati sive inanimis, ad foetus tantum animatos limitavit; (1) poenas demum speciales indictas a Xisto in procurantes abortum foetus inanimis ad ius commune reduxit.

Pianum Caput cum Xisti V et Gregorii XIV Constitutionibus conferenti illico apparebit, in nonnullis cum utrisque convenire, in aliis vero discrepare.

Et 1. cum Pius Papa IX simpliciter edixerit *procurantes abortum* distinctionem eliminavit foetum animatum inter et inanime, ita ut nunc statuta poena pro abortu quolibet incurratur. Qua in re quamvis Pius IX ad Constitutionem Sixtinam accedat, non tamen ea ratione quod distinctionem inter foetum animatum et inanime admittat, sed eo quod crimen utcumque punire intendat.

2. Piana Constitutio cum Gregoriana Constitutione in eo concordat quod excommunicationem unis Episcopis reservat; in hoc autem recedit a Xisti V decreto.

3. Tum Xistus V, tum Gregorius XIV nedum procurantes abortum censura percusserant, sed complices omnes atque cooperatores. At Pius IX unos procurantes excommunicat; in quo mitiorem praetecessoribus sese exhibuit.

4. An vero minorem sive scien-

tiam, sive contumaciam requirat, ut putant e commentatoribus nonnulli, suo loco videbimus.

Post haec Pianum Caput expendamus. Ut autem ordine procedamus, inquiremus.

1. Quid veniat nomine abortus?

2. Quinam excommunicatione percillantur?

3. Quaenam ad excommunicationem hanc incurrendam requirantur conditiones?

4. An et quando licitum sit abortum procurare?

5. Quid tandem de difficillima illa quaestione, quae craniotomia vulgo dicitur?

Et quoad primum. Communis abortus definitio ab Theologis acceptata his verbis concludebatur: *Eiectio ex utero foetus immaturi; vel (quod de cetero in idem recidit): Praematura eiectio foetus ex utero matris.*

At aliis eiusmodi definitio nimis generalis visa est, quaeque completatur etiam casus, qui inter abortus recenseri non debeant, casus scilicet, in quibus ad salvandam matris et foetus vitam necessarium sit hunc ex maternis visceribus ante tempus extrahere, in quo nullum certe deprehenditur malum, imo bonum. (1) Peccare hinc eiusmodi definitionem contra regulas ad rite definiendum aliquid consti-

(1) Eiusmodi operatio proprie *eiectio* dici non posset, sed potius *extractio*; atque cum nulla in ea culpa deprehendatur, non videtur sub relata abortus definitione comprehendi.

tutas, scilicet *ne definitio sit latior definitio*, et ut definitio ita uni conveniat definito, ut converti possit.

Hinc aliquibus magis arridet definitio abortus, quam, alios inter, tradit Ameno *De delictis et poenis, tit. VII, §. 9, n. 1* scilicet *Dolosa operatio, per quam foetus vel mortuus, vel non vitalis ex utero abiicitur.*

Quid autem si abiiceretur foetus vivus, aut vitalis? Quid si foetus deprehendatur mortuus in utero matris? num ne eiusmodi abiectio dolosa esset?

Abortus enim non tam respicit conditiones foetus eiecti, quam modum quo eiicitur, vel saltem utrumque complectitur.

Ni fallimur, eiusmodi ab Ameno tradita definitio non uni convenit definito; ideoque ad constitutas definitionum rite agendarum regulas neque ipsa exacta videtur.

Ad conciliandas hinc discrepantias quaslibet, abortum rite definiri posse censemus. *Dolosa eiectio foetus ex utero matris.* Illud enim *dolosa* excludit quaslibet alias innocentes eiectioes, et definitionem ad unum abortum proprie dictum coarctat.

II. Excommunicantur autem *procurantes abortum*. Procurare autem est studiose et ex industria aliquid quaerere. Ad agnoscendum igitur quinam lata excommunicatione percillantur, rite determi-

nandum est qui *procurantium* nomine in Piano Capite veniant. Porro Commentatorum omnium concors sententia est, Pium Papam IX de iis procurantibus sermonem habuisse, quos Sixtus V §. 1 relatae constitutionis veluti homicidas damnat. « Omnes et quoscumque tam » viros quam mulieres . . . qui de » cetero per se, aut interpositas » personas abortus, seu fetus im- » maturi, tam animati quam ina- » nimati, formati vel informis ei- » ctionem procuraverint percussio- » nibus, venenis, medicamentis, » potionibus, oneribus, laboribusque » mulieri praegnanti impositis, ac » aliis etiam incognitis, vel maxi- » me exquisitis rationibus, ita ut » reipsa abortus inde secutus fuerit.

Nemo autem dubitare potest quin sub praescripto tenore verborum comprehendantur tantummodo *mandantes*, iique omnes *qui physice*, immediate, per se, suoque nomine, quocumque demum modo, procurant abortum. Hinc consulentes et faventes excludendi sunt omnino, cum ii non possint referri inter illos qui *per se, vel interpositas personas* fetus eiectioem procurant; tum qui ira et odio mulierem praegnantem ita percusserint ut haec foetum abiecerit, tum pharmacopolae qui pharmacum simpliciter parent; non enim hi immediatam ponunt actionem ad abortum procurandum, sed talem ex qua alii illum procurant. Certum est autem quod cum censura aliqua fertur

in aliquos hoc vel illud facientes, si ad consulentes, adiuvantes disertis verbis non extendatur, hi sub lege comprehendi non intelliguntur, tum ob naturam legis odiosae, tum quia reapse hi non possunt dici id facientes quod lata lex sub censura prohibet. Non nos equidem latet, a plerisque etiam mandantem post Pianam Constitutionem, ab excommunicatione excludi; at profecto sine ulla, ut nobis videtur, veritatis specie. Primo enim Pius Papa IX adhibet idem verbum *procurantes* quod Xistus V in relato superius testimonio adhibuit; at inter procurantes in huius Constitutione absolute recensendos esse mandantes, omnino patet tum ex vi verborum *per se, aut interpositas personas*; tum quia Xistus alios cooperatores Constitutionis decursu diserte expressit; quod postremum Pius Papa IX praetermisit; hic ergo dicendus est instaurasse Xisti legem quoad citatam paragraphum atque verbum *procurantes* adhibuisse eo sensu et extensione qua adhibuerat Xistus. Igitur etiam sub Piana constitutione mandantes excommunicatione percillantur, cum haec cum veteribus canonibus plene concordare reperiat, et vitanda sit iurium pugna; insuper negari non possit mandantes inter procurantes abortum vere et proprie recenseri posse et debere, cum ipsi sint causa principalis moralis abortus ipsius, sine quibus abortus secutus non fuisset; nemo demum